

Mihin vanhukset kuolevat

On paradoksaalista, että vaikka vanhoilla ihmisillä on usein paljon sairauksia, kuolinsyyn asettaminen voi silti olla hankalaa. Eikö vanhuuteen saa kuolla, kysyvät jotkut, mutta se on tyystin toinen juttu (Strandberg T. Suom Lääkäril 2009;64:676). Tässä yhteydessä on tarkoitus ottaa tarkasteluun, mitkä ja miten totunnaiset sairaudet esiintyvät vanhan ihmisen kuolinsyynä.

Asiaa selvitettiin liki 23 000 yhdysvaltalaisen Medicare-terveysjärjestelmän piiriin kuuluvan 65–111-vuotiaan aineistosta. Kun yli 85-vuotiaiden osuutta painotettiin, keskimääräiseksi iäksi saatiin 76 vuotta, naisia heistä oli 57 % (Tinetti ME ym. J Am Geriatr Soc 2012;60:1448). Keskimäärin 15 kuukautta kestäneen seurannan aikana kuoli 2 445, kaksi kolmannesta heistä vähintään 80-vuotiaana. Kuolemansyitä selviteltiin monipuolisesti, ja ne jaoteltiin kroonisista (39) ja akuuteista (24) sairauksista (tai vammoista) johtuviksi. Potilaat olivat useimmiten monisairaita, ja yksittäisten sairauksien osuutta kuolemaan pyrittiin arvioimaan empiirisesti tilastomenetelmiä käyttäen.

Kroonisista sairauksista vahvimmin kuolemaan liittyivät sydämen vajaatoiminta, dementia, alempien hengitysteiden sairaudet, psykoottiset tilat sekä syövät (maksu, haima, keuhkot ja luusto), akuuteista sairauksista puolestaan mm. sepsis,

akuutti munuaisvaurio, sydäninfarkti, aivohalvaus, keuhkokuume, suolistokatastrofit, erilaiset infektiot, verenvuodot ja vammat. Tilastoanalyysillä tehdyn pelkistykseen jälkeen 15 akuuttia tai kroonista sairautta oli syynä 68 %:iin kuolemista. Näistä tavallisimpia olivat sydämen vajaatoiminta (20 %), dementia (13,6 %), alempien hengitysteiden krooninen sairaus (12,4 %) ja keuhkokuume tai influenssa (5,3 %). Muiden kuolinsyiden yksittäinen osuus oli alle 5 %, esimerkiksi aivohalvauksen 2,4 % ja sydäninfarktin vain prosentti. Tämä kertoo siitä, että näiden tavallisten sairauksien kohtaustappavuuden ehkäisy toimii nykyisin hyvin myös vanhuksilla. Eri syöpienkin yhteinen osuus jäi ehkä yllättäen 5 %:iin.

Johonkin ihmisen pitää kuolla. Analyysin osoittamiin tavallisiin kuolinsyihin liittyvät sairaudet ovat kuitenkin terveydenhuoltojärjestelmän kannalta varsin raskaita ja kalliita, etenkin niiden vaatimien sairaalaja laitoshoidojen takia. Vaikka tässä tutkimuksessa pyrittiin selvittämään yksittäisten sairauksien osuutta, tutkijatkin myöntävät, että vanhuksen kuolema johtuu usein monien päällekkäisten sairauksien (ja myös iatrogeenisten tekijöiden) yhteisvaikutuksesta. Täsmäntyyppisistä analyyseistä voi olla kuitenkin apua sairauksien ehkäisyyn ja hoidon paremman kohdistamisen kannalta. ■ TS